

Jaarverslag 2017

Versie 1

Voorwoord

Met dit jaarverslag legt Pro College regio Nijmegen verantwoording af aan de onderwijsinspectie, aan onze partners in de regio en vooral aan onze leerlingen, hun ouders en verzorgers. We willen graag laten zien wat we het afgelopen jaar gedaan hebben en waarom.

Ook in 2017 zijn we er in geslaagd om vrijwel al onze leerlingen (98%) succesvol uit te laten stromen. Dat is een resultaat waar we trots op zijn.

In financieel opzicht sluiten we het jaar af met een licht negatief resultaat met name vanwege investeringen in personeel en ons onderwijs waarvoor de dekking uit onze reserves komt. De organisatie is echter financieel gezond en ook voor de komende jaren verwachten we dat dit zo blijft.

Focus op werk blijft een van onze strategische doelen en speelt een belangrijke rol bij alles wat we doen. Dus ook op deze plek maak ik graag van de gelegenheid gebruik om u uit te nodigen om mee te denken over kansen voor onze leerlingen. Ziet of weet u mogelijkheden voor onze leerlingen dan nodig ik u hierbij uit om daarover met mij contact op te nemen.

Eric Bouwens

Bestuurder

Algemene informatie verslagjaar 2017

Naam rechtspersoon:

Stichting Praktijkonderwijs Regio Nijmegen

Sinds 1 augustus 2013 gebruiken we in onze communicatie de naam Pro College

Onder de Stichting ressorterende scholen:

Pro College Bommel   Brinnummer 26 JR 01

Pro College Boxmeer   Brinnummer 30 MM

Pro College Nijmegen   Brinnummer 26 JR

Pro College Wijchen   Brinnummer 26 KY

In 2015 heeft er een herschikking plaatsgevonden in onze organisatiestructuur naar aanleiding van de samenvoeging van de Nijmeegse scholen (Celebesstraat en Veldstraat) in de nieuwe school aan de Dennenstraat 21.

Missie

Pro College Regio Nijmegen (Pro College) begeleidt elke leerling naar werk en/of inkomen om zo een bestaan op te kunnen bouwen in onze samenleving.

Organisatiestructuur en governance

Pro College werkt op basis van een organisatiemodel waarin toezicht, bestuur en uitvoering duidelijk van elkaar gescheiden zijn en volgt daarbij de Code goed onderwijsbestuur VO.

Deze scheiding vinden wij belangrijk. Hiermee geven wij de professionals die elke dag aan het werk zijn voor onze leerlingen de ruimte en verantwoordelijkheid om datgene te doen wat ze moeten doen. Dit geldt zowel voor de bestuurder en de schooldirecteuren als de kernteams en de zorgteams.

Bestuur

Pro College bestaat uit 4 scholen voor praktijkonderwijs in Bommel, Boxmeer, Nijmegen en Wijchen. Eindverantwoordelijk voor de organisatie is de Bestuurder. Deze legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht. De Bestuurder van Pro College is dhr. Eric Bouwens.

Directie

De dagelijkse leiding van de scholen wordt gevormd door 2 schooldirecteuren.

Mevrouw Nicolette Di Giulio is verantwoordelijk voor de scholen in Bemmelen en Wijchen en het kernteam werk. Dhr. Paul Verbraak is verantwoordelijk voor de scholen in Boxmeer en Nijmegen.

Kernteams

Op onze scholen werken we in kernteams. Een kernteam bestaat uit docenten die samen verantwoordelijk zijn voor het onderwijs en de begeleiding van de leerlingen. Ieder kernteam heeft een eigen teamleider.

Kernteam Werk (KTW)

Het is belangrijk dat ons onderwijs goed aansluit op de mogelijkheden die er zijn op de arbeidsmarkt voor onze leerlingen. Maar ook minstens zo belangrijk is de wijze waarop wij arbeidsmogelijkheden voor onze leerlingen opsporen, realiseren en invullen. Het KTW is een gespecialiseerd kernteam dat zich bezighoudt met stages, vacatures, werkgeverscontacten, uitstroom naar werk en het behouden van werk (nazorg – jobcoaching). Het KTW werkt nadrukkelijk school-overstijgend.

Zorgteam

Leerlingen die extra begeleiding nodig hebben worden besproken in het interne zorgteam. Iedere locatie heeft een eigen zorgteam. In het zorgteam wordt onder leiding van de zorgcoördinator besproken hoe de zorg op maat voor de individuele leerling er uit moet zien. Naast de zorgcoördinator bestaat een zorgteam uit een orthopedagoog en een schoolmaatschappelijk werkster.

Onderwijsondersteunend personeel (OOP)

Het onderwijsondersteunend personeel bestaat onder meer uit een applicatiebeheerder, administratief medewerkers, conciërges en schoonmaaksters.

Staf

Het managementteam en de kernteams krijgen ondersteuning van een, in omvang bescheiden, professionele staf met expertise op het terrein van secretariaat, finance & control, huisvesting, ICT en personeel & organisatie.

Administratiekantoor

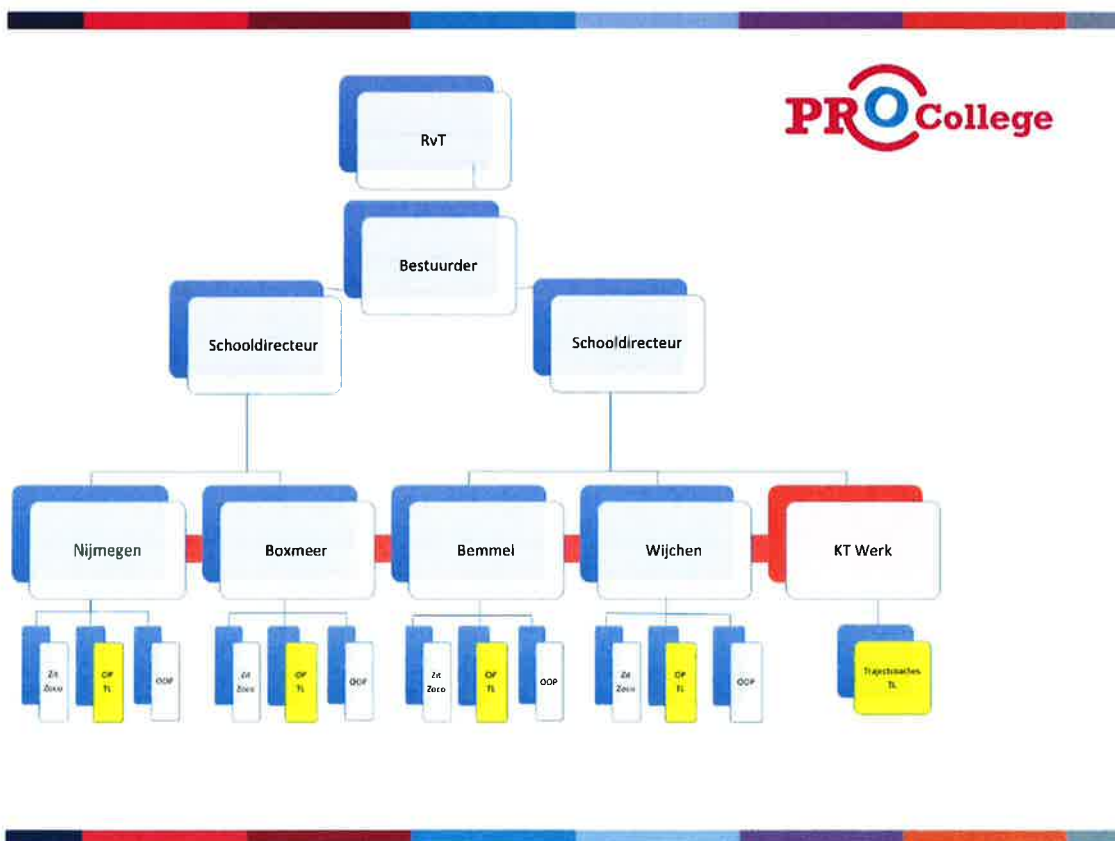
Met ingang van 1 januari 2016 maken we voor wat betreft de salarisadministratie en salarisverwerking gebruik van het administratiekantoor AK+.

Raad van Toezicht

Het toezicht op het beleid van de bestuurder en op de algemene gang van zaken binnen Pro College is de verantwoordelijkheid van de Raad van Toezicht. De leden van de Raad van Toezicht zijn onafhankelijk en niet in dienst van Pro College.

Samenstelling Raad van Toezicht in 2017

Dhr. Jan Dam	Voorzitter
Mevr. Lisette Bros	Lid (m.i.v. 7 maart 2017)
Dhr. Wiet Benda	Lid
Dhr. Lennard de Ruijter	Lid
Dhr. Arie de Vries	Lid

Horizontale dialoog en netwerken

Pro College hecht veel waarde aan de contacten en communicatie met alle belanghebbenden en stakeholders die zowel binnen onze scholen als daarbuiten betrokken zijn bij onze organisatie. Onze website is daarbij een belangrijk instrument. Wij stellen daarop informatie en documenten beschikbaar om verantwoording af te leggen maar ook om iedere belangstellende goed te informeren over onze organisatie.

Binnen de scholen betrekken we de leerlingen via de leerlingenraden bij de zaken die voor hen belangrijk zijn of die zij zelf belangrijk vinden. In 2017 is er door de PGMR in samenwerking met de leerlingenraden en bestuurder gewerkt aan de totstandkoming van een leerlingenstatuut. Het leerlingenstatuut wordt in het voorjaar van 2018 gepubliceerd en aan de leerlingen gepresenteerd.

De ouders/verzorgers van onze leerlingen zijn formeel betrokken via de GMR. Maar ook door middel van ouderavonden, open avonden en gesprekken over het IOPP (individueel ontwikkelingsperspectiefplan) van de leerling betrekken wij hen bij de schoolloopbaan van hun kind. De bestuurder overlegt 4 keer per schooljaar met de voltallige GMR. Daarnaast overlegt de bestuurder 7 keer per schooljaar met de personeelsgeleding van de GMR.

De contacten met werkgevers zijn bijzonder belangrijk voor onze organisatie. Enerzijds voor wat betreft de toekomstperspectieven van onze leerlingen in de vorm van concrete stage- en werkplekken. Anderzijds om ons onderwijs goed af te kunnen stemmen op de werkgevers- en arbeidsmarkt waar wij onze leerlingen naar toe leiden. Via het Kernteam Werk onderhouden wij dagelijks contact met veel werkgevers in de regio. De tweejaarlijkse Jongeren Werkmarkt en de tweejaarlijkse Pro Tour zijn mooie voorbeelden van de intensieve samenwerking met en betrokkenheid van werkgevers. Ook werken we samen met de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) en het regionale werkbedrijf.

Bestuurlijk is de stichting vertegenwoordigd in netwerken in de regio en daarbuiten. Wij participeren o.a. actief in het Bevo (bestuurlijk overleg VO regio Nijmegen), Bovo (bestuurlijk overleg VO–gemeente Nijmegen), POVO (bestuurlijk overleg PO/VO regio Nijmegen), samenwerkingsverband passend onderwijs regio Arnhem, samenwerkingsverband passend onderwijs regio Nijmegen, VO-raad en de sectorraad Praktijkonderwijs.

Sectorraad Praktijkonderwijs

De bestuurder van Pro College is lid van het bestuur van de sectorraad Praktijkonderwijs. De sectorraad Praktijkonderwijs is een pro-actieve en verbindende organisatie die de belangen dient van de schoolsoort praktijkonderwijs, zodat die in staat is om het onderwijs te bieden wat past bij de leerling. In 2017 is door de sectorraad verder geïnvesteerd in het intensiveren van de contacten met het ministerie van OCW en met de VO-raad. Namens de sectorraad heeft de bestuurder zitting in de adviesgroep passend onderwijs van de VO-raad. Ook is er intensief gelobbyd bij de woordvoerders onderwijs van de tweede kamerfracties. Met als resultaat een breed draagvlak voor het praktijkonderwijs en een regeerakkoord waarin de positie van het praktijkonderwijs als schoolsoort wordt benadrukt:

“Praktijkonderwijs is een afzonderlijke en volwaardige schoolsoort. Dit wordt tot uitdrukking gebracht doordat steeds meer leerlingen na afronding een tastbaar bewijs krijgen van hetgeen ze hebben geleerd. Samenwerking met het mbo wordt gestimuleerd om te bevorderen dat meer leerlingen uit het praktijkonderwijs doorstromen naar het mbo en de arbeidsmarkt”.

Stuurkaartgesprekken

In 2017 heeft de bestuurder met iedere schooldirecteur 4 stuurkaartgesprekken gevoerd. Tijdens de stuurkaartgesprekken wordt, op basis van managementinformatie en mondelinge toelichting, de realisatie en voortgang van doelen en doelstellingen besproken. Daarnaast worden risico's en aandachtspunten besproken. Er worden afspraken gemaakt over vervolgcities. De informatie uit de gesprekken wordt gebruikt voor nieuwe beleidsvoorstellen of voorstellen tot aanpassing van beleid.

In 2017 zijn onder andere de volgende onderwerpen besproken:

- Jaarplannen 2016 – 2017 en 2017 – 2018: voortgang realisatie en aandachtspunten
- Personeelsontwikkeling en scholing
- Personeel: formatie, functioneren en ziekteverzuim
- Personeel: vacatures en pensioneringen
- Personeel: gesprekkencyclus
- Uitstroomprognose en uitstroommonitor 2017
- Leerlingaantallen
- Leerlingen en stage
- Veiligheid en incidentenregistratie
- Investerings

Kernwaarden

Om goed te kunnen functioneren hebben mensen en organisaties een eigen identiteit nodig. Waarvoor staan wij? Waar geloven wij in, wat verbindt ons en wie willen we zijn? Onze identiteit komt tot uitdrukking in kernwaarden. Onze kernwaarden zijn de belangrijkste waarden binnen onze organisatie en fungeren als ons ethisch kompas. Zij geven inhoud en richting aan onze identiteit, onze doelen en ons handelen. Onze kernwaarden zijn:

Strategisch beleid

Om onze missie te realiseren hebben we ambitieuze doelen geformuleerd. We hebben met name geformuleerd wat we willen gaan bereiken. Hoe we dat gaan bereiken leggen we vast in jaar- en schoolplannen. Onze strategische doelen zijn:

Het strategisch beleidsplan vormt ons toetsingskader en betekent dat iedereen in de organisatie zich af moet vragen of zijn plannen en beslissingen in overeenstemming zijn met onze missie en onze strategische doelstellingen en daar een bijdrage aan leveren.

Pro2020

In 2015 hebben we vastgesteld dat we goed op weg zijn met het realiseren van onze doelstellingen. Maar we hebben toen ook vastgesteld dat we er nog niet zijn en dat we ons nog konden verbeteren. Dat doen we in het belang van onze leerlingen. We hebben ervoor gekozen om daar in 2016 met het voltallige personeel over na te denken en aan te gaan werken. We hebben dat Pro2020 genoemd. Tijdens vier bijeenkomsten in 2016 met alle medewerkers hebben we nagedacht en gesproken over hoe ons professioneel handelen er in 2020 uit zou moeten zien en wat er vervolgens voor nodig is om dat te gaan realiseren.

Gedurende het traject hebben medewerkers zelf voorstellen gedaan en plannen opgesteld op 7 actieterreinen:

- Communicatie
- Kwaliteiten van mensen
- Organisatie van het onderwijs
- Organisatiestructuur
- Persoonlijke ontwikkeling
- Positieve cultuur
- Professionele uitstraling gebouwen

In 2017 zijn medewerkers verder aan de slag gegaan met de uitwerking en uitvoering van plannen en voorstellen. Daarbij hanteren we zoveel mogelijk een ‘bottom-up’ gestuurde aanpak.

Versterken organisatiestructuur

Bij Pro College wordt gewerkt met verantwoordelijkheden laag in de organisatie. Met andere woorden de docenten zijn, binnen bepaalde grenzen, zelf verantwoordelijk voor de inhoud en wijze van lesgeven en overige beslissingen over hun vak. Daarom wordt er gewerkt in kernteams. Een kernteam is een groep docenten die verantwoordelijk is voor de lessen aan een aantal klassen, bijvoorbeeld die van de onderbouw (eerste twee jaar) of bovenbouw per locatie. Ieder kernteam had een eigen kernteamcoördinator. De kernteamcoördinator had geen hiërarchische bevoegdheden en verantwoordelijkheden maar die bleken overigens in de praktijk wel verwacht te worden.

De uitgangspunten van de kernteams zijn:

- eigen verantwoordelijkheid dragen;
- resultaatgericht en planmatig werken;
- het bevorderen van een professionele cultuur waarin men elkaar aanspreekt op (gedeelde) verantwoordelijkheid, initiatieven neemt en acties oppakt.

In 2014 hebben we vastgesteld dat er grote verschillen waren tussen de kernteams. Vooral met betrekking tot (de mate van) zelfsturing, eigenaarschap en professioneel handelen constateerden we dat er (te) grote verschillen waren. Daarnaast hebben we vastgesteld dat de structuur van zelfsturende kernteams met kernteamcoördinatoren, die geen hiërarchische bevoegdheden hadden, het lastig maakte om met name de zelfsturing, het eigenaarschap en de professionaliteit van docenten over de hele linie op het gewenste niveau te brengen. Om onze strategische doelen te realiseren was het noodzakelijk dat we ons op deze punten nog meer zouden verbeteren. Dat doen we in het belang van onze leerlingen. Vanuit de werkgroep “organisatiestructuur”, is op de tweede werkdag van Pro2020 het volgende “recept” geschreven voor een gewenste organisatiestructuur:

Ingrediënten:

- Kwaliteiten van mensen
- Organisatie van het onderwijs
- Persoonlijke ontwikkeling/eigenaarschap
- Professionele uitstraling gebouwen
- Communicatie
- Positieve cultuur

Bereidingswijze:

- In 2020 is er een eenduidige aansturing.
- Er zijn duidelijke lijnen/taken/ verantwoordelijkheden.
- De beslissingsbevoegdheid is helder.
- De leerling staat centraal, op de 1^e plaats.
- Levensrecht leren is geborgd in de structuur van de organisatie.
- De structuur van de organisatie maakt zo optimaal mogelijk maatwerk mogelijk.

Duidelijk is geworden dat het noodzakelijk was om de bestaande structuur te versterken met name door meer duidelijkheid te scheppen m.b.t. de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de coördinatie en aansturing van de kernteams.

Versterking

Dat hebben we in 2017 gedaan door, met inzet van middelen uit de prestatiebox, te gaan werken met teamleiders die de verantwoordelijkheid hebben voor de integrale aansturing van een docententeam. Heel nadrukkelijk ligt daarbij de focus op het onderwijs en de ontwikkeling daarvan en staat het belang van onze leerlingen centraal. De ingezette koers wordt doorgezet en versterkt. Zelfsturing, eigenaarschap en professionaliteit blijven uitgangspunten van de teams. We hebben hoge ambities en verwachtingen. Daar waar er (niveau)verschillen zijn tussen teams en/of tussen docenten wordt er aan gewerkt om die weg te nemen en alle teams en docenten op een vergelijkbaar hoog niveau te krijgen. Dat is en blijft een gezamenlijke verantwoordelijkheid en tevens ook van iedere individuele docent, maar de teamleider heeft daarbij een belangrijke en sturende rol.

Uit- en instroom

De uitstroomcijfers zijn een belangrijke graadmeter of ons onderwijs effectief is geweest. De eis vanuit de overheid is dat wij jaarlijks minimaal 90% van onze leerlingen succesvol laten uitstromen naar werk, dagbesteding, een vervolgopleiding of een ander positief vervolg. Deze norm hebben we het afgelopen schooljaar 2016 - 2017 ruimschoots gehaald. Het gemiddelde positieve uitstroomresultaat van Pro College regio Nijmegen was 98% over het afgelopen schooljaar.

Uitstroomcijfers schooljaar 2016 - 2017

Naam School	Pro College Bemmel	Pro College Boxmeer	Pro College Nijmegen	Pro College Wijchen	Totaal	%
Reguliere arbeid	5	16	16	11	48	32%
ROC BBL	2	2	1	5	10	7%
ROC BOL	0	12	29	3	44	29%
Andere Pro-school	0	1	4	0	5	3%
Dagbesteding	4	3	4	3	14	9%
VMBO	1	4	9	1	15	10%
VSO	0	2	5	1	8	5%
Verhuizing of anders	1	2	1	0	4	3%
Geen werk / opname psychiatrie / overig	0	0	3	0	3	2%
Totaal	13	42	72	24	151	100%

Het aantal leerlingen op 1 oktober 2017 bedroeg 528

School	2016	2017
Pro College Bemmel	88	95
Pro College Boxmeer	139	132
Pro College Nijmegen	232	209
Pro College Wijchen	100	92
Pro College regio Nijmegen Totaal	559	528

Onderzoek Onderwijsinspectie

In augustus 2016 is Pro College regio Nijmegen door de onderwijsinspectie gevraagd om mee te werken aan een vrijblijvende pilot voor een onderzoek op basis van het nieuwe toezichtskader dat vanaf augustus 2017 door de onderwijsinspectie gehanteerd zou gaan worden. Pro College heeft daarmee ingestemd zodat de onderwijsinspectie ook in het praktijkonderwijs zou kunnen oefenen met het nieuwe toezichtskader.

Opmerkelijk is dat gedurende het onderzoekstraject bleek dat de onderwijsinspectie een vergissing had gemaakt en van mening was dat er sprake was van een onderzoek in het kader van de "implementatiefase" van het nieuwe toezichtskader met als consequentie een niet vrijblijvend en officieel karakter van het onderzoek. Dit stond haaks op hetgeen vooraf schriftelijk was overeengekomen. Uiteindelijk hebben het bestuur en de onderwijsinspectie na intensief overleg hierover overeenstemming bereikt.

Het nieuwe toezicht is intensief en tijdrovend gebleken. Iedere school van de stichting is in februari/maart 2017 een volledige dag bezocht en er is op iedere school een volledig dagdeel besteed aan lesbezoeken door een team van 2 of 3 inspecteurs. Naar onze mening stond dit tijdsbeslag niet in verhouding tot de omvang van onze stichting en de insteek van het nieuwe toezichtskader.

De centrale onderzoeksvraag voor het vierjaarlijks onderzoek van de inspectie is tweeledig en luidt: Is de sturing op kwaliteit op orde en is er sprake van deugdelijk financieel beheer? Het onderzoek is verder gericht op vier deelvragen:

- Heeft het bestuur doelen afgesproken met de scholen, heeft zij voldoende zicht op de onderwijskwaliteit en stuurt zij op de verbetering van de onderwijskwaliteit?
- Heeft het bestuur een professionele kwaliteitscultuur en functioneert het transparant en integer?
- Communiqueert het bestuur actief over de eigen prestaties en ontwikkelingen en die van zijn scholen?
- Is het financieel beheer deugdelijk?

Om een antwoord te vinden op de centrale vraag en de vier deelvragen heeft de onderwijsinspectie zich tijdens het onderzoek gericht op de beleidssporen: "focus op werk en stage" en "een veilig schoolklimaat". Aan de hand van deze onderwerpen is onderzocht hoe het bestuur stuurt op voorgenomen beleid en of dit herkenbaar terug te zien is in de

scholen.

De conclusie van de onderwijsinspectie was dat de sturing van het bestuur van Pro College van voldoende kwaliteit is. Het bestuur heeft zicht op de onderwijspraktijk in de scholen en het beleid dat stichtingsbreed wordt uitgezet is terug te zien in de vier scholen. Het stelsel van kwaliteitszorg dat is ingericht door het bestuur en de scholen werkt, en draagt bij aan het continu verbeteren van het onderwijs. De onderwijsinspectie constateerde tevens dat Pro College de aspecten continuïteit en rechtmatigheid afdoende waarborgt in zijn financieel beheer.

Tijdens het onderzoek in februari 2017 zijn bij Pro College Nijmegen tekortkomingen in het onderwijsproces (didactisch handelen en pedagogisch klimaat) geconstateerd. Schoolleiding en bestuur waren hiervan reeds op de hoogte en hadden op basis van de kwaliteitscyclus verbeteracties geïnitieerd. In oktober 2017 heeft de onderwijsinspectie vastgesteld dat de sturing door de schoolleiding op het verbeteren van de onderwijskwaliteit effectief is geweest en tekortkomingen zijn opgeheven.

Wat naar onze mening te weinig tot uitdrukking komt in het eindrapport zijn de uitstekende uitstroomresultaten die Pro College met alle vier de scholen jaar in jaar uit realiseert. Het gespecialiseerde kernteam werk speelt daarin een belangrijke rol door voor de leerlingen passende mogelijkheden op de regionale arbeidsmarkt te realiseren. Met als resultaat dat er voor iedere leerling passende stageplaatsen beschikbaar zijn. En voor de leerlingen die moeten uitstromen naar werk worden passende en bestendige arbeidsplaatsen gerealiseerd.

Onderzoek sociale veiligheid leerlingen

In oktober 2017 hebben we onderzoek gedaan naar de beleving van de sociale veiligheid door onze leerlingen op onze scholen. Daarvoor hebben we gebruik gemaakt van de ProZo sociale veiligheidsmonitor. Dit instrument is onder verantwoordelijkheid van de Sectorraad Praktijkonderwijs specifiek voor het praktijkonderwijs ontwikkeld.

Op basis van het onderzoek kon worden geconcludeerd dat de leerlingen de school en de schoolomgeving als veilig ervaren. Het was nog niet mogelijk om de uitkomst van het onderzoek te vergelijken met andere scholen voor praktijkonderwijs in Nederland, omdat het Pro College de eerste school was die dit onderzoek heeft uitgevoerd met ProZo. In het onderzoek hebben we wel vastgesteld dat er verschillen zijn op het niveau van de klassen. Op basis van het onderzoek bespreken de teamleiders met de betrokken mentoren de

uitkomsten en de eventueel benodigde vervolgstappen op het niveau van de klas. In april 2018 en in november 2018 wordt het onderzoek herhaald om te onderzoeken of er een verschil is bij afname tussen het begin en het eind van het schooljaar.

	Bemmel	Boxmeer	Nijmegen	Wijchen	Totaal
Ingevulde vragenlijsten	79	116	139	82	416
Voel je je veilig op school? (beleving fysieke en sociale veiligheid)	3.08	3.25	3.26	3.36	3.24
Is het veilig op school? (aantasting fysieke en sociale veiligheid)	3.94	3.96	3.85	3.97	3.93
Vind je het fijn op school? (Welbevinden)	3.10	3.20	3.11	3.27	3.17
Wat doen de leraren voor mij? (veiligheidsbeleid)	2.99	3.15	3.11	3.22	3.12
Gemiddelde score	3.26	3.37	3.31	3.45	3.35

Scoringsschaal 1 t/m 4

De vragenlijst met vier schalen en in totaal 16 items ziet er als volgt uit.

<p>Beleving sociale veiligheid ('Voel je je veilig op school')</p> <ul style="list-style-type: none"> Ik voel me veilig op school. Als ik problemen heb, weet ik bij wie ik moet zijn op school. Ik kan altijd bij mijn mentor/leraar terecht. Ik ben tevreden over hoe wij met elkaar omgaan op school. 	<p>Welbevinden ('Vind je het fijn op school?')</p> <ul style="list-style-type: none"> Ik ga met plezier naar school. Ik voel me fijn op school. Ik mag op school mijn eigen mening geven. Ik krijg informatie op school over dingen die voor leerlingen belangrijk zijn.
<p>Aantasting sociale veiligheid ('Is het veilig op school')</p> <p><i>NB. Afwijkende antwoordcategorie: (bijna) elke dag, elke week, elke maand, (bijna) nooit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Andere leerlingen pesten mij op school. Medeleerlingen pesten mij via internet/telefoon. Andere leerlingen discrimineren mij op school. Andere leerlingen slaan of schoppen mij op school. 	<p>Leraren en veiligheid ('Wat doen de leraren voor mij?')</p> <ul style="list-style-type: none"> De leraren zijn geïnteresseerd in mij. De leraren helpen mij meer zelfvertrouwen te krijgen. De leraren helpen mij met anderen om te gaan. De leraren doen er wat aan, als ik gepest word.

Documentenregister

Ons beleid en onze manier van werken leggen we vast in beleidsdocumenten en protocollen. Periodiek worden het beleid en de daarbij behorende documenten geëvalueerd en daar waar nodig aangepast en geactualiseerd. Zo zijn in 2017 de klachtenregeling, integriteitcode, het managementstatuut en de regeling melden vermoeden van een misstand (klokkenluidersregeling) aangepast. Voor het personeel zijn alle documenten beschikbaar in het nieuwe documentenregister op intranet. De ook voor derden (zoals leerlingen en ouders) bestemde documenten staan op de websites van Pro College.

Beleid Klachten

In iedere organisatie waar mensen samen komen, samen werken en communiceren kan het gebeuren dat er een meningsverschil of een probleem ontstaat. Het is dan in eerste instantie een goede zaak als de betrokkenen, indien mogelijk, met elkaar in gesprek gaan om te kijken of er een oplossing gevonden kan worden. Wanneer een probleem, ongenoegen of meningsverschil niet meer in onderling overleg in een gesprek is op te lossen kan het nodig zijn om er een interne of externe vertrouwenspersoon bij te betrekken. Ook is er de mogelijkheid om een formele procedure te volgen door middel van het indienen van een klacht.

In de klachtenregeling heeft het bestuur van Pro College regio Nijmegen vastgelegd hoe het omgaat met klachten. Deze regeling is zowel bedoeld voor klachten van algemene aard als klachten op het terrein van seksuele intimidatie, agressie en geweld. De bestaande klachtenregeling is in 2017 op een aantal punten aangepast en met name de taak van interne vertrouwenspersoon is duidelijker opgenomen in deze aangepaste regeling.

In 2017 is kennis gemaakt met de nieuwe externe vertrouwenspersoon en gekeken naar rol, kadering en inbedding in de organisatie. In 2017 zijn er in totaal 7 meldingen geweest bij de vertrouwenspersonen maar geen enkele keer heeft een melding geleid tot het indienen van een klacht of de opstart van een procedure bij de klachtencommissie.

Gebleken is dat er sprake is van een laagdrempelig contact tussen de interne en externe vertrouwenspersonen en ook binnen de organisatie de weg naar de interne vertrouwenspersonen laagdrempelig is. De externe vertrouwenspersoon geeft in haar jaarverslag aan dat interne vertrouwenspersonen en medewerkers meedenken om op een

informele wijze een oplossing te vinden voor meldingen en mogelijk op deze wijze klachtprocedures en escalaties weten te voorkomen.

Protocol medisch handelen en medicijnverstrekking

In overleg met de GMR is afgesproken om het beleid dat we binnen onze organisatie hebben m.b.t. medisch handelen te herijken. Op 24 maart 2017 is er, onder de deskundige begeleiding van de GGD, over dit onderwerp gezamenlijk het gesprek gevoerd o.a. met GMR, onze BHV-ers, preventiemedewerker, zorgcoördinator en MT. Tijdens de bijeenkomst hebben we op basis van casuïstiek, zoals die daadwerkelijk voorkomt in de organisatie, zowel de juridische, ethische als praktische kanten besproken. Er was een grote mate van consensus m.b.t. het gewenste beleid, namelijk dat het, in vooraf met leerling en ouders overeengekomen individuele situaties, mogelijk wordt om afspraken te maken over levensreddende handelingen en/of toediening van medicatie. In het verlengde van de bijeenkomst is het nieuwe beleid in de vorm van een protocol vastgelegd. Het protocol medisch handelen is goedgekeurd door de GMR en op onze website gepubliceerd.

Overgang naar een nieuw leerlingvolgsysteem (LVS)

De werkgroep ICT heeft zich verdiept in de vraag op welke manier ICT een bijdrage kan leveren aan onze onderwijsvisie en ons onderwijs. Eén van de aanbevelingen die daaruit is voortgekomen, is het aanschaffen van Presentis als leerlingvolgsysteem in plaats van ons huidige systeem Magister. De belangrijkste argumenten hiervoor waren: Presentis is een LVS dat specifiek is ontwikkeld door en voor het Praktijkonderwijs. Onze manier van werken, theorie, praktijk en stage, kunnen hierin beter en logischer verwerkt worden en daardoor inzichtelijk gemaakt worden naar onszelf, alsook naar leerlingen en ouders. Het MT heeft dit advies overgenomen en in het schooljaar 2017-2018 zullen we starten met de voorbereidingen voor de invoering van Presentis. Het uitrollen van Presentis zal ca. 2 jaar in beslag nemen.

Personeel

Het aantal werknemers uitgedrukt in wtf bedroeg ultimo:

	2013	2014	2015	2016	2017
Directie	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Onderwijzend personeel	63,9	66,3	64,1	64,7	63,4
Onderwijsondersteunend personeel	17,6	16,5	21,9	20,0	23,9
Totaal	84,5	85,8	89,0	87,7	90,3

Verzuim

Zoals verwacht hebben gerichte verzuimbegeleiding en investeringen in re-integratie en loopbaanbegeleiding er toe geleid dat het ziekteverzuim in de afgelopen jaren sterk gedaald is. Het verzuimpercentage en de meldingsfrequentie van Pro College zijn in 2017 verder gedaald tot een niveau ruimschoots onder de landelijke benchmark voor scholen voor praktijkonderwijs.

Verzuimpercentage	2015	2016	2017
Pro College Bommel	8,21	8,64	8,91
Pro College Boxmeer	11,53	12,5	3,49
Pro College Nijmegen	16,47	8,91	4,89
Pro College Wijchen	24,86	17,01	10,74
Kernteam Werk	0,49	0,49	3,89
Bovenschools	5,37	2,52	0,93
Pro College regio Nijmegen Totaal	13,22	9,74	5,48*

*In de verzuimcijfers zijn medewerkers opgenomen die inmiddels langer dan 2 jaar arbeidsongeschikt zijn (vastgesteld door Arbodienst en UWV). Zij verklaren 2,5 procentpunt van het totale verzuim in 2017. Indien we het totale verzuimcijfer daarvoor corrigeren dan komt het verzuimpercentage in 2017 op 2,98%.

Verzuimsoort Pro College Totaal	2015	2016	2017
Kort (< 8 dagen)	0,70	0,66	0,91
Middel (8 – 41 dagen)	0,42	0,51	0,61
Lang (> 41 dagen)	12,11	8,56	3,97
Ziekmeldfrequentie	0,92	0,83	1,00

Benchmark

Schooltype Pro	Ziekteverzuim% 2016	Ziekmeldingsfrequentie 2016
Onderwijzend Personeel en Directie (OP)	6,1%	1,4
Onderwijsondersteunend Personeel (OOP)	5,0%	1,4

Bron: Verzuimcijfers 2016 Voortgezet Onderwijs (uitgave van VOION, Arbeidsmarkt & Opleidingsfonds Voortgezet Onderwijs okt. 2017)

Loopbaangesprekken

Om medewerkers te stimuleren tot en te ondersteunen bij het nadenken over hun eigen professionaliteit en loopbaan hebben we alle medewerkers sinds begin schooljaar 2016-2017 de mogelijkheid aangeboden om een loopbaantraject te volgen. Dit aanbod is voortgekomen uit Pro2020, en mede gefinancierd uit de prestatiebox, om het mogelijk te maken voor individuele medewerkers om in gesprek te gaan over hun professionele ontwikkeling, specifieke interesses, kwaliteiten en ambities. Alle medewerkers hebben de mogelijkheid om te sparren met een externe loopbaanadviseur. Bijvoorbeeld over vragen als:

- Wat zijn mijn kwaliteiten, drijfveren (en wat kan ik daar meer mee)?
- Welke werkzaamheden geven mij het meest energie?
- In wat voor omgeving kom ik het meest in ontwikkeling?
- Welke rollen, taken en functies zouden mij ook passen nu of op termijn?
- Hoe kan ik de volgende stap in mijn loopbaan onderzoeken en vormgeven?
- Op welke manier kan ik mijn ambitie goed over de Bühne krijgen?
- In welke andere branches/organisaties zou ik passen?
- Hoe breng ik structuur aan in mijn loopbaanontwikkeling?

Mede op basis van deze loopbaangesprekken hebben een aantal medewerkers in 2017 besloten om hun loopbaan in een andere baan voort te zetten buiten de organisatie. Dit beleid en deze aanpak is er mede op gericht om medewerkers binnen dan wel buiten de organisatie op een positieve manier inzetbaar te houden. Tevens beogen we daarmee om mogelijke uitkeringslasten voor de organisatie te beperken.

Project 'Deel': levensecht leren

Project 'Deel' is voortgekomen uit Pro2020 en is een bottom –up initiatief van docenten. Het wordt van harte ondersteund door het MT van Pro College. Voor de leerlingen van Pro College is het belangrijk dat het onderwijs en het leren zo veel mogelijk levensecht zijn. Op die manier kunnen zij de verbinding leggen tussen theorie en praktijk en 'echte' ervaringen opdoen.

Het is de bedoeling dat het project 'Deel' gerund wordt door Pro College alsof het een zelfstandig bedrijf is. Het wordt niet gehuisvest in onze school aan de Dennenstraat, er wordt gezocht naar een geschikte ruimte in de periferie van het centrum van Nijmegen. De bedoeling is dat er in Nijmegen een grote ruimte komt voor leer- en werkplekken. Alle praktijkvakken waarin we lesgeven zullen daar aan bod komen: koken en serveren, groen, metaalbewerking, houtbewerking, zorg en welzijn, schoonmaken en techniek. Alle facetten van het levensecht leren komen samen in 'Deel'. Er komt een sfeervolle, multifunctionele ruimte met diverse leer-, en werkplekken. Iedereen kan er gezellig binnenlopen om koffie te drinken, hapjes te eten, te winkelen, leren of vergaderen. Klanten kunnen er straks ambachtelijk gemaakte producten kopen (ook online), genieten van een grote variëteit aan koffie en thee en lekkere hapjes. Ook kan er vergaderruimte worden gehuurd en van catering worden voorzien.

Op 7 maart 2017 is het project “live” gepresenteerd in de aula van onze school in Nijmegen zodat bezoekers konden ervaren hoe het gaat worden. In 2017 is verder onder professionele begeleiding gewerkt aan een businessplan en zijn er concrete stappen gezet met betrekking tot een beoogde locatie. Naar verwachting zal er in het schooljaar 2018-2019 daadwerkelijk gestart worden.

18 jaar, klaar voor

je toekomst?

Docenten van Pro College hebben een handig boekje ontwikkeld voor onze leerlingen. Op het moment dat zij bijna 18 worden, moeten er veel dingen geregeld worden. Ook veranderen er veel dingen. Omdat het voor veel ouders en leerlingen een hele puzzel is, heeft Pro College een boekje gemaakt met informatie over wat er allemaal geregeld moet worden, wat er aangevraagd kan worden en waar men terecht kan voor vragen.

Entree opleiding

Vanaf schooljaar 2016-2017 is het mogelijk voor leerlingen van Pro College om een diploma te halen voor de Entree-opleiding (MBO 1). Dat doen we via de zogenaamde extraneus-regeling. Dat houdt in dat het volledige opleidingstraject inclusief de stage wordt verzorgd en gegeven door medewerkers van Pro College en onder verantwoordelijkheid van Pro College op onze eigen scholen en hiervoor zetten we onder andere middelen uit de prestatiebox in.

De examens (inclusief de proeve van bekwaamheid bij het stagebedrijf) worden in de periode april – juni afgenomen door de erkende MBO-onderwijsinstelling ORGB.

Deze opleiding past uitstekend bij onze kernwaarde 'ambitieuw' en ons strategisch doel 'onderwijsvisie met ambitie' en het versterken van opbrengstgericht werken:

- Wij willen het maximale halen uit leerlingen. Alle mogelijkheden en talenten benutten.
- Wij bieden onderwijs op maat en realiseren voor iedere leerling het maximale rendement op zijn/haar eigen niveau.

Het aanbieden van deze mogelijkheid is voor een deel van onze leerlingen een belangrijke motivator en versterkt hun inzet voor school. De Entree-examinering wordt dan ook ingezet als een 'incentive (beloning)' voor leerlingen die laten zien dat ze gemotiveerd zijn om er voor te willen werken. Zowel op school als op stage.

De Entree-opleiding is zwaarder dan de voormalige AKA-opleiding en er gelden een aantal andere eisen en voorschriften. Zo moet de leerling kiezen voor een richting (sector) en vervolgens stage lopen bij een werkgever uit die richting. Er worden examens afgenomen voor vaktheorie, Nederlands en rekenen. En de leerling moet een werkstuk maken en daarover een presentatie geven. We bieden deze mogelijkheid aan vanuit de visie dat we daarmee een deel van onze leerlingen behalve een baan nog meer mee kunnen geven aan bagage bij hun start op de arbeidsmarkt. Dit aanbod is dan ook met name bedoeld voor 5e-jaarsleerlingen.

In februari 2017 zijn we met een groep van 20 leerlingen gestart in de vorm van een versnelde pilot. Met name dankzij een grote extra inzet van zowel docenten, mentoren als leerlingen is de pilot zeer succesvol verlopen. Alle leerlingen hebben hun diploma behaald. Op basis van de succesvolle pilot is besloten om de Entree-opleiding in samenwerking met ORGB structureel aan te gaan bieden. In september 2017, aan het begin van het schooljaar, zijn stichtingsbreed 80 leerlingen gestart met het Entree-traject.

Overigens blijven we uiteraard ook werken met branchecertificaten en de certificering volgens de "boris-methodiek".

Alle diploma's en certificaten die onze leerlingen kunnen behalen hebben we in een handig overzicht gezet:

Diploma's en certificaten

Algemene vorming	Detailhandel	Techniek algemeen	Facilitair
Genulpschrift Pro College VVO Diploma Nederlandse taal (lezen en schrijven), F&M1 VVO Diploma Nederlandse taal (lezen en schrijven), F&M2 VVO Diploma Nederlandse taal (lezen en schrijven), F&M3 VVO Diploma Rekenen en Wiskunde, F&M1 VVO Diploma Rekenen en Wiskunde, F&M2 VVO Diploma Rekenen en Wiskunde, F&M3 Schoolcertificaat L.A.M. de Hartsoeking: Raarwater en AED-training	KCH certificaat: Kasja KCH certificaat: Verkoop KCH certificaat: Winkelbediening Horeca HACCP: Certificaat voor veiligheid en hygiëne in voedingshoreca-bedrijven SVH diploma bedieningsassistent (BA3) SVH diploma keukenassistent (KA3)	VCA: Veiligheidscertificaat voor technische beroepen Hout Hout dat werkt: Certificaat Houtbewerken Hout dat werkt: Certificaat Houtbewerken deel 2 Verboog: Certificaat Basiskwaliteiten Schilderen Metaal Schoolcertificaat: lassen niveau 1 IIL: Praktijkverklaring MAG-lassen niveau 1 KPC-groep: Certificaat 'Werken in de metaal' SWA1 (Scholing voor Arbeid op school) KPC-groep: Certificaat 'Werken in de metaal' SWA2 (Scholing voor Arbeid op externe stage)	Schoolcertificaat: Schoonmaken in de grootkeuken Fooding Trainees De 14 behalen onderdelen: Stoofvuren, roepen, bordenver onderhouden en afpakken onderhouden KPC/SVA: Certificaat instructie bij inschakelen Schoonmaken in de grootkeuken SVS Diploma Beroepsopleiding Schoonmaken VSO/PRO Schoonmaken met microvezel: dagelijkse en periodiek onderhoud Groen Certificaat 'Veilig werken met de Bomscoot Baza' Certificaat 'Veilig werken met Tuin- en Parkmachines' Certificaat 'Veilig werken met de motorzaag' KPC-groep: Certificaat 'Werken in het groen' SWA1 (Scholing voor Arbeid op school) KPC-groep: Certificaat 'Werken in het groen' SWA2 (Scholing voor Arbeid op externe stage) Tractor Academie: Behalen van het Trjbevelij
MBO-niveau 1	Logistiek		
0108 - Entree-opleidingen, niveau 1 2120 - Assistent boeien, varen en onderhoud 2121 - Assistent diervoeding en verzorging 2122 - Assistent horeca, verving en voedingproductie 2124 - Assistent logistiek 2124 - Assistent projecttechniek 2125 - Assistent verkoop/verpakking 2126 - Assistent plant en (groen) leefomgeving	Scholing KCH: certificaat Assistent Logistiek Schoolcertificaat: Bandenmakij onder rijden Schoolcertificaat: werken met een palletwagen Schoolcertificaat: werken als liftdiener Schoolcertificaat: order picken met RF scanner Schoolcertificaat: elektrische stapelaar Schoolcertificaat: elektrische pallettruck Pro College: Veiligheidscertificaat Verkeftruck		
Praktijkverklaringen MBO-niveau 1 en 2			
Buis-certificaten van alle officieel erkende mbo-opleidingen			

Pro College Bemmel
Sportlaan 16
6681 CD Bemmel
T 08481452884
bemmel@procollege.nl

Pro College Boimem
Stationweg 28b
5831 CH Boimem
T 08483578459
boimem@procollege.nl

Pro College Nijmegen
Dennenstraat 21
6543 JP Nijmegen
T 08481231021
nijmegen@procollege.nl

Pro College Wijchen
Acostastraat 68
6602 EN Wijchen
T 084816413817
wijchen@procollege.nl

Pro Organize

Naar aanleidingen van vragen en behoeften van leerlingen en collega's heeft een docent van Pro College een aanpak ontwikkeld gericht op:

- Leerlingen die problemen hebben met het functioneren op school omdat zij moeite hebben met organiseren en efficiënt werken.
- Medewerkers die problemen hebben met organiseren, timemanagement en efficiënt werken.

Op basis van de evaluatie van de pilot in het schooljaar 2016-2017 heeft het MT besloten om in te stemmen met de voortzetting van de inzet van de organizer in het schooljaar 2017-2018. Op iedere school van Pro College geeft de organizer gedurende een deel van het schooljaar ondersteuning aan leerlingen en medewerkers.

De ondersteuningsvragen van leerlingen zijn vooral gericht op: schoolspullen, kluisje, schooltas, rooster, agendagebruik en planning en organisatie.

De ondersteuningsvragen van medewerkers zijn vooral gericht op: time management, werkdrukbeheersing, agendabeheer, digitale administratie, en IOPP planning en organisatie.

Na afloop van ieder schooljaar wordt de inzet van de organizer geëvalueerd en wordt vastgesteld of de facilitering en inzet worden gecontinueerd.

B OVERIGE RAPPORTAGES

De bestuurder van de stichting maakt onder andere gebruik van de volgende instrumenten om mogelijke risico's voor de stichting te beheersen.

- Planning & controlcyclus
- Stuurkaartgesprekken met schooldirecteuren
- Kwaliteitscyclus
- Handboek AO / IB
- Treasurystatuut

Op basis van controles en rapportages van de controller bespreekt en analyseert de bestuurder de stand van zaken en prognoses periodiek met de schooldirectie, controller, de auditcommissie en Raad van Toezicht. Zowel in het beleid als in de uitvoering wordt er financieel risicomijdend gewerkt. Dit heeft ertoe geleid dat de stichting financieel gezond is en over ruimschoots voldoende reserves beschikt om tegenvallers op te vangen en er zelfs ruimte is om de komende jaren extra in de kwaliteit van het onderwijs te investeren.

Belangrijkste risico's en onzekerheden

Leerlingaantallen

Omdat de bekostiging van de stichting grotendeels gekoppeld is aan de leerlingaantallen vormen fluctuaties in leerlingaantallen een groot onderdeel van het bedrijfsrisico van de stichting. Op basis van de ontwikkeling van de aantallen in de afgelopen jaren en de prognose voor de komende jaren zal dit geen grote gevolgen hebben voor de bedrijfsvoering. Op basis van te voorzien natuurlijk personeelsverloop (pensioneringen) en een flexibele personele schil kunnen de kosten afgestemd worden op de baten.

Onvolledige indexatie van bekostiging

De belangrijkste oorzaken voor benodigd vermogensbeslag als gevolg van onvolledigheid van indexatie van bekostiging zijn:

- 1) Bekostiging groeit niet of onvoldoende mee met de CAO-afspraken en/of werkgeverslasten (b.v. pensioen);
- 2) Kosten die voortvloeien uit nieuwe regelgeving (arbo/milieu) worden niet gecompenseerd.

Als enkelvoudige onderwijsorganisatie kan hier in de preventieve sfeer weinig invloed op uitgeoefend worden omdat het in de regel generieke maatregelen betreft die de gehele sector treffen. Door (personeels-)kostenflexibiliteit wordt het effect zoveel mogelijk

gedempt. Schade in de vorm van kostenremanentie (het verschil tussen teruglopende baten en relatief langzaam teruglopende lasten) kan echter niet altijd geheel worden voorkomen.

Huisvesting

De stichting heeft te maken met 2 systemen m.b.t. de huisvesting van de scholen. In Bemmelen, Boxmeer en Wijchen is sprake van de traditionele weg via de huisvestingsverordening van de gemeenten waarbij de gemeente alleen nog verantwoordelijk is voor (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding. De volledige verantwoordelijkheid voor het onderhoud ligt bij de stichting. Op basis van meerjarenonderhoudsplannen reserveert de stichting budget om de scholen adequaat te kunnen onderhouden. De school in Boxmeer is nieuw (2012) en voor Bemmelen en Wijchen verwachten we geen mogelijkheden en ontwikkelingen om nieuwbouw te realiseren.

In Nijmegen is de onderwijshuisvesting doorgedecentraliseerd naar de schoolbesturen die daardoor ook verantwoordelijk zijn voor nieuwbouw. De stichting ontvangt daarvoor jaarlijks een vergoeding van de gemeente Nijmegen. In 2015 is onze nieuwbouw in Nijmegen gerealiseerd. Daarvoor heeft de stichting een zodanig financieringsarrangement gerealiseerd dat er voor een lange termijn sprake is van een goede balans tussen investeringen en exploitatie. Er is sprake van een beperkte financiering met vreemd vermogen tegen geringe kosten (rentepercentage 1,19%, 30 jaar vast) op basis van schatkistbankieren. Daarnaast zijn er met het consortium dat de nieuwbouw gerealiseerd heeft prestatieafspraken gemaakt tegen een taakstellend onderhoudsbudget voor 40 jaar.

Toezichthoudend orgaan

Het toezicht op het beleid van de bestuurder en op de algemene gang van zaken binnen Pro College is de verantwoordelijkheid van de Raad van Toezicht. De leden van de Raad van Toezicht zijn onafhankelijk en niet in dienst van Pro College. De raad is lid van de vereniging van toezichthouders in onderwijsinstellingen (VTOI).

Samenstelling Raad van Toezicht in 2017

Dhr. Jan Dam	Voorzitter
Mevr. Lisette Bros	Lid (m.i.v. 7 maart 2017)
Dhr. Wiet Benda	Lid
Dhr. Lennard de Ruijter	Lid
Dhr. Arie de Vries	Lid

De raad vergaderde 7 keer in 2017. Daarnaast zijn de verschillende leden actief geweest voor het opstellen van adviezen, notities en de werving en selectie van een nieuw lid voor de RvT. Belangrijke agendaonderwerpen en activiteiten van de Raad in 2017 waren:

- Het bewaken van de financiële ontwikkelingen binnen Pro College waaronder de managementrapportages, jaarrekening en jaarverslag over 2016 en de begroting 2018.
- De raad heeft tijdens een themabijeenkomst samen met de directie en de bestuurder gesproken over strategische visie en ontwikkelingen in het praktijkonderwijs en binnen Pro College.
- De landelijke ontwikkelingen met betrekking tot het praktijkonderwijs.
- Het personeelsbeleid en verzuimbeleid van de stichting.
- Het beoordelen van het functioneren van de bestuurder.
- De uitgevoerde onderzoeken door de onderwijsinspectie. In het kader van dit onderzoek heeft de RvT op 16 februari 2017 ook zelf gesproken met de onderwijsinspectie.
- De raad heeft gesproken met de (P)GMR over de ontwikkelingen binnen de Stichting.
- De raad heeft alle scholen bezocht en gesproken met directie, medewerkers en leerlingen.
- 'Good governance': waaronder het bespreken van de aangepaste integriteitcode van Pro College en de code goed onderwijsbestuur VO.
- De werving en benoeming van een nieuw lid voor de RvT.
- De herbenoeming van de heer de Vries als lid van de RvT (m.i.v. 13-12-2017).
- De stand van zaken en ontwikkelingen met betrekking tot "Project Deel".

Auditcommissie

De RvT heeft een auditcommissie bestaande uit de dhr. Arie de Vries en dhr. Wiet Benda. De auditcommissie adviseert de bestuurder gevraagd en ongevraagd over de rechtmatigheid en doelmatigheid van het financieel beheer en beleid van de stichting. De auditcommissie voert onder andere de volgende taken uit:

- beoordeelt het functioneren van het interne systeem van planning en control inclusief de opzet en effectiviteit van de interne verantwoording binnen de organisatie op basis van de bevindingen van de externe accountant;
- beoordeelt de concept (meerjaren)begroting;
- beoordeelt de conceptjaarrekening;
- bespreekt de uitkomsten van de controle van de jaarrekening met de externe accountant;
- toetst of de aanbevelingen van de externe accountant zijn uitgevoerd en nageleefd;
- beoordeelt de tussentijdse financiële rapportages;
- beoordeelt de risico's en de effectiviteit van het uitgevoerde treasurybeleid;
- adviseert de bestuurder betreffende financiële zaken.

In mei 2017 heeft de auditcommissie samen met de bestuurder en de controller gesproken met de accountant over de (financiële) ontwikkelingen van Pro College en de jaarrekening en het jaarverslag 2016. Ter voorbereiding op de juni-vergadering van de RvT heeft de auditcommissie op 8 juni 2017 overlegd met de bestuurder en de controller over de jaarrekening en het jaarverslag 2016. Ter voorbereiding op de december-vergadering van de RvT heeft de auditcommissie op 4 december 2017 overlegd met de bestuurder en de controller over de begroting 2018.

Hoofd- en nevenfuncties leden van de Raad van Toezicht en bestuurder

Dhr. Jan Dam

- Voorzitter, Reumapatiëntenvereniging Zuid-Veluwe
- Voorzitter, Maveens, belangenbehartiging mantelzorgers te Veenendaal

Mevr. Lisette Bros

- Voorzitter, Rekenkamercommissie Gemeente Heumen
- Lid, Raad van Toezicht Stichting Primair Onderwijs Groesbeek

Dhr. Wiet Benda

- Gepensioneerd ondernemer
- Bestuurslid Bedrijvencentrum Groenestraat

Dhr. Lennard de Ruijter

- Eigenaar, Boerderijcafé De Hooijmaat te Arnhem
- Bestuurslid (Penningmeester), Stichting Immerloo Park
- Lid Adviesgroep, Burgerkracht te Arnhem

Dhr. Arie de Vries

- Bestuurder, Stichting Sterker
- Adviseur, Stichting Beheerstichting t.b.v. Stichting Sterker
- Lid bestuur, Sociaal Werk Nederland Utrecht
- Lid raad van advies, Stichting Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ)
- Penningsmeester/secretaris, Stichting tot bevordering wetenschappelijk onderzoek Sociaal Werk (financier leerstoel Sociaal Werk Universiteit van Tilburg)
- Lid adviesraad, N1 Nijmegen
- Lid bestuur, Stichting Kruispunt Nijmegen

Dhr. Eric Bouwens

Bestuurder Pro College regio Nijmegen

Nevenfuncties uit hoofde van de functie van bestuurder Pro College regio Nijmegen:

- Bestuurslid, Sectorraad praktijkonderwijs (Stichting Platform Praktijkonderwijs en vereniging landelijk werkverband praktijkonderwijs)
- Bestuurslid, samenwerkingsverband passend onderwijs regio Nijmegen
- Bestuurslid, samenwerkingsverband passend onderwijs regio Arnhem

Nevenfunctie:

- Voorzitter, bestuur stichting Dienstwerk (onbezoldigd) tot 7 april 2017

Financiën

Financiële positie op balansdatum

Hieronder staan een aantal belangrijke kengetallen vermeld.

	2013	2014	2015	2016	2017
Solvabiliteit (eigen vermogen / totaal vermogen)	0,78	0,77	0,67	0,65	0,66
Current ratio (liquiditeit) (vlottende activa / kortlopende schulden)	4,38	1,57	2,41	2,06	2,27
Weerstandvermogen ((eigen vermogen – vaste activa)/ totaal van de baten)	0,48	0,07	-0,17	-0,19	-0,18
Kapitalisatiefactor ((totaal vermogen – gebouwen) / totaal van de baten)	0,84	0,88	0,66	0,65	0,57

Solvabiliteit

De solvabiliteit laat de afgelopen jaren een vrij stabiel beeld zien. De solvabiliteit ligt ruim boven de signaleringsgrens van 0,2. De betekenis hiervan is dat de stichting een gezonde vermogensstructuur heeft.

Liquiditeit

In 2017 is de liquiditeit licht gestegen ten opzichte van 2016 en ligt boven de bandbreedte (tussen 0,5 en 1,5) zoals die voor onderwijsinstellingen gehanteerd wordt.

Weerstandvermogen

Het één op één toepassen van de formule voor het weerstandsvermogen leidt tot een negatief kengetal. De stichting bezit echter van het schoolgebouw in Nijmegen het economisch eigendom; de gemeente Nijmegen heeft haar schoolgebouwen doorgedecentraliseerd. Dit gebouw is gedeeltelijk gefinancierd met vreemd vermogen, ultimo 2017 voor een bedrag van €2,5 mln. Als hiermee rekening wordt gehouden bij de berekening van het weerstandsvermogen komt het kengetal uit op 0,12 en bevindt zich dan binnen de door het ministerie afgegeven bandbreedte (tussen 0,10 en 0,40), zodat de stichting voldoende vermogen heeft om een eventuele tijdelijke teruggang van baten op te vangen.

Kapitalisatiefactor

Door de commissie Don is het kengetal kapitalisatiefactor geïntroduceerd. Dit kengetal is bedoeld om de hoogte van de reserves te beoordelen in relatie tot de omvang van de activiteiten. De afgelopen jaren laat dit kengetal een stabiel beeld zien. Het is nog niet mogelijk om de hoogte van de kapitalisatiefactor te vergelijken met de door de commissie opgestelde signaleringgrenzen. De reden hiervan is dat de commissie alleen signaleringgrenzen heeft berekend voor de situatie dat een onderwijsinstelling geen economisch eigendom van gebouwen bezit. De stichting bezit echter van het gebouw in Nijmegen het economisch eigendom. Van de gebouwen in de overige gemeenten berust het economisch eigendom bij de desbetreffende gemeente.

Balanspositie vergeleken

Hieronder zijn de balansen ultimo 2017 en 2016 (bedragen in'000) verkort weergegeven.

	2017	2016
Activa		
Vaste activa	9.487	9.607
Vlottende activa	2.576	2.881
Totaal activa	12.063	12.488
Passiva		
Algemene reserve	2.288	2.418
Bestemmingsreserve publiek	5.717	5.717
Totaal eigen vermogen	8.005	8.135
Voorzieningen	405	274
Langlopende schulden	2.520	2.681
Kortlopende schulden	1.133	1.399
Totaal passiva	12.063	12.488

Met ingang van het schooljaar 2015/2016 is het schoolgebouw in Nijmegen opgeleverd en in gebruik genomen. In 2016 was voor het eerst een WOZ-waarde aan het gebouw gegeven. Daaruit bleek dat WOZ-waarde onder de aanschafwaarde lag. Daar er een terugkoopverlichting door de gemeente Nijmegen bestaat ter grootte van de WOZ-waarde ontstond de noodzaak om af te schrijven op het gebouw. Naar verwachting zal in de

toekomst indien het schoolgebouw aan vervanging toe is opnieuw een deel met vreemd vermogen gefinancierd worden. Daar rekening mee houdend wordt vanaf 2016 met terugwerkende kracht 2015, afgeschreven op het gebouw ter grootte van de lening zijnde €2,8 mln. met een afschrijvingstermijn van 40 jaar. Door deze systematiek is de verwachting dat door de ontwikkeling van de WOZ-waarde van het schoolgebouw met daarin begrepen de grondwaarde en de bestemmingsreserve huisvesting in combinatie met de financiering met vreemd vermogen er dan voldoende middelen zijn om nieuwbouw te realiseren. Periodiek of als de situatie daar om vraagt wordt een herijking op deze systematiek uitgevoerd.

De daling in de boekwaarde van de vaste activa wordt veroorzaakt doordat de afschrijvingen de investeringen overtreffen. In 2015 is het schoolgebouw in Nijmegen in gebruik genomen en in 2012 het schoolgebouw in Boxmeer, waardoor er voor deze locaties momenteel een beperktere investeringsbehoefte bestaat.

De negatieve mutatie in de vlottende activa wordt voornamelijk veroorzaakt een daling van de liquide middelen, gedeeltelijk gecompenseerd door het oplopen van de vordering in het kader van het project ESF 2014-2020.

De mutatie in het eigen vermogen is het resultaat over 2017.

De langlopende schulden lopen voornamelijk af door aflossing op een geldlening.

De kortlopende schulden dalen voornamelijk doordat ultimo 2016 er een nog niet betaalde rekening inzake de WOZ en personeel gerelateerde zaken bestonden die ultimo 2017 niet voorkomen. Daarnaast is stand van de crediteuren aanzienlijk lager. Anderzijds is er een verhogend effect vanwege hogere vooruit ontvangen bedragen en een stijging van de reservering vakantiegeld.

Gang van zaken gedurende het jaar

Analyse van het resultaat over 2017 (bedragen in '000)

Het resultaat komt uit op € -/- 130 en is als volgt opgebouwd en kan in relatie tot de begroting als volgt geanalyseerd worden.

	werkelijk	begroting	verschil
Rijksbijdragen OCW	7.396	7.244	152
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	788	631	157
Overige baten	198	195	3
Totaal baten	8.382	8.070	312
Personeelslasten	6.470	6.181	289

Afschrijvingen	271	224	47
Huisvestingslasten	663	599	64
Overige lasten	1.074	1.012	62
Totaal lasten	8.478	8.016	462
Saldo baten en lasten	-/-96	54	-/-150
Financiële baten en lasten	-/-34	-/-35	1
Resultaat	-/-130	19	-/-149

De stijging van Rijksbijdragen OCW wordt voornamelijk verklaard doordat de gemiddelde personeelslast met terugwerkende kracht verhoogd is voor directie, onderwijzend personeel en onderwijs ondersteunend personeel.

De overige overheidsbijdragen en -subsidies komen hoger uit door een hoger dan verwacht resultaat op zowel ESF 2014-2020 als overige overheidsbijdragen. ESF wordt voorzichtig begroot. Bij de overige overheidsbijdragen is de bijdrage van het samenwerkingsverband significant hoger uitgevallen. Daarnaast zijn er bijdragen ontvangen die niet begroot waren. De overige baten komen per saldo boven begroot uit. Enerzijds is in de begroting een dekking opgenomen voor verdere professionalisering die niet tot uitdrukking komt in de realisatie waardoor de overige baten lager uitkomen dan begroot. Anderzijds wordt dit goedge maakt door niet begrote baten waarvan het grootste deel een vrijval betreft en een doorbelasting van salariskosten.

Per saldo zijn de personeelslasten boven waarmee in de begroting rekening was gehouden uitgekomen. Binnen deze categorie komen de lonen en salarissen hoger dan begroot uit vanwege voornamelijk vervanging wegens ziekte, dat gedeeltelijk gecompenseerd wordt door de uitkeringen (verzekering bij ziekte personeel). Daarnaast zorgt de post personeel niet in loondienst voor een overschrijding.

Met de gemeente Nijmegen is overeengekomen dat het schoolgebouw in Nijmegen ingeval van verkoop tegen de dan geldende WOZ-waarde aan de gemeente verkocht kan worden. Er is gekozen voor het afschrijven van dat deel dat met vreemd vermogen is gefinancierd, zijnde €2,8 mln. met een afschrijvingstermijn van 40 jaar. In de begroting was rekening gehouden met een afschrijving op het schoolgebouw echter voor een lager bedrag, dat de overschrijding van het begrote bedrag voor afschrijvingen verklaart.

De huisvestingslasten komen hoger uit dan begroot doordat voor de locatie Nijmegen het klein onderhoud hoger uitvalt vanwege niet begrote kosten voor tuinonderhoud en hogere kosten voor regulier onderhoud. Daarnaast blijken de energie- en schoonmaakkosten te krap begroot. Daarnaast is een verlagend effect: de post heffingen vallen lager door gedeeltelijke teruggave WOZ over periode 2015 t/m 2017.

In 2017 is een aanzienlijk hoger bedrag aan inventaris en apparatuur uitgegeven dat niet geactiveerd is vanwege het geringe individuele bedrag; bij elkaar opgeteld heeft dat tot de overschrijding van het begrote bedrag geleid. De andere verklaring voor de overschrijding is dat er significant meer is uitgegeven aan leermiddelen nodig geacht voor de kwaliteit van lesgeven en door inzet van beschikbaar gekomen niet begrote middelen uit het samenwerkingsverband. Daarnaast is een verlagend effect doordat een significant deel van het budget voor overige kosten voor bovenschoolse zaken niet benut is.

De financiële baten en lasten zijn in lijn met de begroting.

Begroting volgend boekjaar

Hieronder is de begroting 2018 (bedragen in '000) verkort weergegeven.

Rijksbijdragen	7.069	
Overige overheidsbijdragen	666	
Overige baten	210	
Totaal baten		7.945
Personeelslasten	5.930	
Afschrijvingen	289	
Huisvestingslasten	674	
Overige lasten	1.021	
Totaal lasten		7.913
Saldo baten en lasten		32
Financiële baten en lasten		-/-34
Resultaat		-/-2

In de begroting 2018 is gerekend met een leerlingaantal van 528 met peildatum 1 oktober 2017. Dit betekent een daling van 31 leerlingen ten opzichte van de begroting 2017.

Bij de personeelslasten is een begroting per medewerker opgesteld. Hierbij is een index gehanteerd om eventuele stijgingen in de CAO en andere wijzigingen in arbeidsvoorwaardelijke sfeer op te vangen. Ook is er bij het begroten onder andere rekening gehouden met ouderschapsverlof en het vervangingsrisico. In de begroting is in lijn met vorig jaar uitgegaan van een gemiddelde groepsgrootte van 14.

In deze begroting zijn zo nauwkeurig mogelijk de baten en lasten ingeschat en begroot. Het begroten is niet alleen een zo nauwkeurig mogelijke inschatting van de baten en lasten, maar eveneens een financiële vertaling van de beleidsvoornemens in het strategische beleidsplan van de stichting. Dit voor haar leerlingen en medewerkers.

Treasury beleid

Het door het bestuur vastgestelde treasurystatuut is ongewijzigd. De middelen die niet direct nodig zijn voor de bedrijfsuitoefening worden risicomijdend belegd. Er was geen sprake van beleggingen in effecten of andere financiële instrumenten. In het afgelopen jaar werd gebruik gemaakt van bank- en spaarrekeningen bij één bankinstelling. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van schatkistbankieren. Dit vanwege de financiering met vreemd vermogen van het schoolgebouw in Nijmegen.

Toekomstige ontwikkelingen

Leerlingaantal

In de begroting 2018 is rekening gehouden met een daling van het aantal leerlingen ten opzichte van 2017 van 559 naar 528. Op basis van de aanmeldingen voor het schooljaar 2018/2019 worden er voor het begrotingsjaar 2019 529 leerlingen verwacht. Met de huidige inzichten is de verwachting dat het aantal leerlingen na 2019 daalt met vijf leerlingen per jaar. De leidt tot de volgende reeks, 2020 (524); 2021 (519); 2022 (514).

Investerings

In 2017 zijn er geen majeure investeringen geweest. Het betrof investeringen in inventaris en apparatuur. In 2016 zijn we gestart met een onderzoek naar het "VO-waardig" maken van de schoolgebouwen in Bemmelen en Wijchen. In overleg met het personeel en onder begeleiding van de architect die ook de school in Nijmegen heeft ontworpen onderzoeken we de wensen voor zowel interieur als exterieur van de gebouwen in relatie tot het daarvoor benodigde budget. In 2017 zijn onze plannen besproken met de betrokken gemeenten om zicht te krijgen op de haalbaarheid van onze plannen en de mogelijke financiële bijdragen van de gemeenten. Op basis van deze besprekingen verwachten we dat in 2018 besluitvorming kan plaatsvinden met betrekking tot de investering in Bemmelen waarbij de gemeente Lingewaard een substantieel deel zal bijdragen vanwege de verplichting om zorg te dragen voor uitbreiding van de school. In Wijchen is er vooralsnog geen zicht op een bijdrage van de gemeente en wordt, mede vanuit een lange termijn (meerjaren) perspectief, in 2018 onderzocht of de investeringen verantwoord gedaan kunnen worden.

Financiering

De stichting wordt voornamelijk met eigen vermogen gefinancierd. De operationele ontwikkelingen leiden niet tot de aanname dat er behoefte is aan externe financiering. Wel is het zo dat voor de realisatie van het schoolbouw in Nijmegen een gedeelte met vreemd vermogen is gefinancierd voor een bedrag van €2,8 mln. met een looptijd van 30 jaar tegen een rentepercentage van 1,19%.

Continuïteitsparagraaf

A GEGEVENSET

<i>Kengetallen</i> Kengetal (stand ultimo)	2017	2018	2019	2020
Personele bezetting in wtf				
-directie	3,0	3,0	3,0	3,0
-onderwijzend personeel	63,4	63,4	63,4	62,9
-onderwijs ondersteunend personeel	23,9	23,9	23,9	23,9
Totaal	90,3	90,3	90,3	89,8
Leerlingenaantallen	559	528	529	524

Meerjarenbegroting

ACTIVA (bedragen in '000)	2017	2018	2019	2020
VASTE ACTIVA				
Materiele vaste activa	9.487	9.356	9.256	9.181
TOTAAL VASTE ACTIVA	9.487	9.356	9.256	9.181
VLOTTENDE ACTIVA	2.577	2.726	2.852	2.974
TOTAAL ACTIVA	12.063	12.082	12.108	12.155
PASSIVA				
EIGEN VERMOGEN				
Algemene reserve	2.288	2.286	2.292	2.318
Bestemmingsreserve publiek	5.717	5.717	5.717	5.717
VOORZIENINGEN	405	519	633	747
LANGLOPENDE SCHULDEN	2.520	2.427	2.333	2.240
KORTLOPENDE SCHULDEN	1.133	1.133	1.133	1.133
TOTAAL PASSIVA	12.063	12.082	12.108	12.155

De daling in de boekwaarde van de vaste activa wordt veroorzaakt doordat naar verwachting de komende jaren de afschrijvingen de investeringen overtreffen. In 2015 is het schoolgebouw in Nijmegen in gebruik genomen en in 2012 het schoolgebouw in Boxmeer, waardoor er voor deze locaties momenteel een beperktere investeringsbehoefte bestaat.

De jaarlijkse mutaties in het eigen vermogen zijn de verwachte resultaten betreffende dat jaar.

De voorzieningen lopen jaarlijks op vanwege reserveringen voor toekomstig groot onderhoud.

De trend in de langlopende schulden is dalende vanwege de jaarlijkse aflossing op een geldlening.

BATEN (bedragen in '000)	2017	2018	2019	2020
Rijksbijdrage	7.396	7.069	7078	7.068
Overige overheidsbijdragen en subsidies	788	666	459	455
Overige baten	198	210	195	195
TOTAAL BATEN	8.382	7.945	7.732	7.718
LASTEN				
Personeelslasten	6.470	5.930	5.975	5.953
Afschrijvingen	271	288	255	229
Huisvestingslasten	663	674	673	682
Overige lasten	1.074	1.021	991	996
TOTAAL LASTEN	8.478	7.913	7.894	7.859
Saldo baten en lasten	-/-96	32	-/-162	-/-141
Saldo financiële bedrijfsvoering	-/-34	-/-34	-/-33	-/-32
Taakstellende bezuiniging	-	-	200	200
TOTAAL RESULTAAT	-/-130	-/-2	5	27

De begroting 2018 is opgesteld en goedgekeurd en dient als basis voor de begrotingen 2019 en 2020. Daarin zijn de verwachte ontwikkelingen in het leerlingenaantal en het verwachte wegvallen van ESF baten vanaf 2019 de belangrijkste invloeden op het resultaat. Door het wegvallen van ESF baten wordt vanaf 2019 een structurele taakstellende bezuiniging in de meerjarenbegroting verwerkt, waarbij de concrete invulling nog volgt. Dit betekent dat er in 2018 gestart wordt met het anticiperen op welke maatregelen getroffen kunnen gaan worden. Afhankelijk van een nieuw ESF project (2021-2027) kunnen deze maatregelen geheel of gedeeltelijk geschrapt worden.

Pro College

Jaarrekening 2017

Stichting praktijkonderwijs regio Nijmegen
Dennenstraat 21
6543 JP Nijmegen
Telefoon 024-2210221
E-mail bestuur@procollege.nl
Website www.procollege.nl

INHOUDSOPGAVE

JAARREKENING

Balans per 31 december 2017	4
Staat van baten en lasten over 2017	6
Kasstroomoverzicht 2017	7
Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	8
Toelichting op de balans per 31 december 2017	10
Toelichting op de staat van baten en lasten over 2017	14
Overige gegevens	18
Controleverklaring accountant	19

Jaarrekening

Pro College

Balans per 31 december 2017 (in euro's)

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
ACTIVA		
Vaste activa		
Materiële vaste activa	<u>9.486.491</u>	<u>9.607.443</u>
Totaal vaste activa	<u>9.486.491</u>	<u>9.607.443</u>
Vlottende activa		
Vorderingen	920.618	668.770
Liquide middelen	<u>1.656.028</u>	<u>2.211.981</u>
Totaal vlottende activa	<u>2.576.646</u>	<u>2.880.751</u>
Totaal activa	<u><u>12.063.137</u></u>	<u><u>12.488.194</u></u>

Pro College

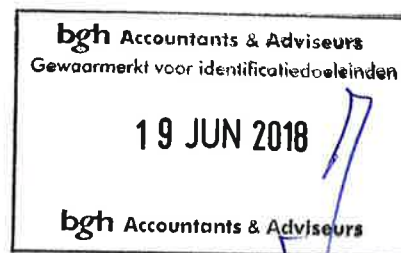
Balans per 31 december 2017 (in euro's)

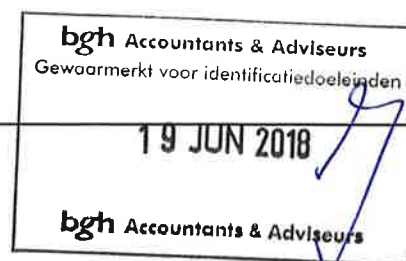
	<u>2017</u>	<u>2016</u>
PASSIVA		
Eigen vermogen	8.004.877	8.134.567
Voorzieningen	405.269	273.573
Langlopende schulden	2.520.000	2.681.208
Kortlopende schulden	1.132.990	1.398.846
Totaal passiva	<u>12.063.137</u>	<u>12.488.194</u>

Staat van baten en lasten over 2017 (in euro's)

	2017	Begroting 2017	2016
Baten			
Rijksbijdragen OCW	7.395.800	7.243.861	7.104.646
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	788.359	630.858	647.695
Overige baten	197.712	194.802	139.071
Totaal baten	<u>8.381.871</u>	<u>8.069.521</u>	<u>7.891.412</u>
Lasten			
Personeelslasten	6.470.154	6.181.055	6.161.008
Afschrijvingen	270.694	223.435	300.572
Huisvestingslasten	662.912	598.874	647.435
Overige lasten	1.074.296	1.012.368	1.069.822
Totaal lasten	<u>8.478.056</u>	<u>8.015.732</u>	<u>8.178.837</u>
Saldo baten en lasten	<u>96.185-</u>	<u>53.789</u>	<u>287.425-</u>
Financiële baten en lasten	<u>33.506-</u>	<u>34.780-</u>	<u>32.894-</u>
Resultaat	<u>129.690-</u>	<u>19.009</u>	<u>320.319-</u>

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs (RJO), BW 2 Titel 9 en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, waaronder RJ 660 inzake onderwijsinstellingen.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden geactiveerd tegen verkrijgingsprijs en jaarlijks verminderd met een lineaire afschrijving, rekening houdend met de verwachte economische levensduur en een eventuele restwaarde.

De afschrijvingspercentages, uitgedrukt als % van de verkrijgingsprijs, zijn als volgt:

- gebouwen en terreinen: 2,5%
- verbouwingen: 10%
- inventaris en apparatuur: 2,5% tot 33%

Het schoolgebouw aan de Dennenstraat te Nijmegen is als gevolg van de doordecentralisatie van de huisvesting eigendom geworden van de stichting. Met de gemeente Nijmegen is overeengekomen dat het gebouw ingeval van verkoop tegen de dan geldende WOZ-waarde aan de gemeente verkocht kan worden. Voor het deel dat gefinancierd is met vreemd vermogen voor een bedrag groot €2,8 mln. wordt in 40 jaar afgeschreven en ten laste gebracht van de bestemmingsreserve huisvesting.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, waarbij rekening gehouden wordt met noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van het bestuur.

Voorzieningen

Onderhoudsvoorziening

De dotatie aan de onderhoudsvoorziening is gebaseerd op een meerjarenonderhoudsplan. Onttrekkingen vinden plaats op basis van feitelijk aan de voorziening gerelateerde kosten.

Voorziening voor jubileumuitkeringen

Deze voorziening is gevormd voor de te verwachten uit te keren gratificaties bij ambtsjubilea. Op grond van landelijke ervaringscijfers is gekozen voor een berekeningsmethodiek waarbij de hoogte van de voorziening bepaald wordt als het aantal FTE per 31 december vermenigvuldigd met € 550.

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

resultaatbepaling

(Rijks)bijdragen OCW

Onder de (Rijks)bijdragen OCW worden de vergoedingen voor personele en exploitatiekosten opgenomen. De (Rijks)bijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

19 JUN 2018

Pro College

Kasstroomoverzicht (in euro's)

bgh Accountants & Adviseurs

	2017	2016
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatiesaldo	-129.690	-320.319
Afschrijvingen	270.695	300.573
Mutaties werkkapitaal		
- Vorderingen	-251.847	-327.875
- Kortlopende schulden	-265.857	192.129
	-517.704	-135.746
Mutatie eigen vermogen	-	-
Mutatie voorzieningen	131.696	106.563
Mutatie langlopende schulden	-161.208	-184.897
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	<u>-406.210</u>	<u>-233.825</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiële vaste activa	-149.743	-128.322
Desinvesteringen materiële vaste activa	-	11.930
Activa in ontwikkeling	-	-
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	<u>-149.743</u>	<u>-116.392</u>
Per saldo mutatie liquide middelen	<u>-555.953</u>	<u>-350.217</u>
Eindstand liquide middelen	1.656.028	2.211.981
Beginstand liquide middelen	2.211.981	2.562.198
Mutatie liquide middelen	<u>-555.953</u>	<u>-350.217</u>

Toelichting op de balans (in euro's)

Materiële vaste activa	Gebouwen en terreinen	Verbouwingen	Inventaris en apparatuur	Totaal
Aanschafprijs	8.611.062	91.687	2.399.681	11.102.430
Cumulatieve afschrijvingen	99.167	44.451	1.351.369	1.494.987
Boekwaarde 01-01-2017	8.511.895	47.236	1.048.312	9.607.443
Investeringen	-	-	149.743	149.743
Desinvesteringen	-	-	-	-
Cumulatieve afschrijvingen desinvesteringen	-	-	-	-
Afschrijvingen	70.000	9.169	191.526	270.695
Saldo mutaties	70.000-	9.169-	41.783-	120.952-
Aanschafprijs	8.611.062	91.687	2.549.424	11.252.173
Cumulatieve afschrijvingen	169.167	53.620	1.542.895	1.765.682
Boekwaarde 31-12-2017	8.441.895	38.067	1.006.529	9.486.491

Vorderingen	2017	2016
Nog te ontvangen ESF-subsidie	751.557	476.418
Subtotaal overige vorderingen	751.557	476.418
Rente spaarrekeningen	1.337	1.940
Overige nog te ontvangen bedragen	32.936	58.449
Vooruitbetaalde bedragen	134.788	131.963
Subtotaal overlopende activa	169.061	192.352
Totaal vorderingen	920.618	668.770

Liquide middelen	2017	2016
Kasmiddelen	3.005	1.275
Bank	1.653.023	2.210.706
Totaal liquide middelen	1.656.028	2.211.981

Liquide middelen zijn vrij opneembaar. Kredietlimiet is €700.000.

Toelichting op de balans (in euro's)

Eigen vermogen	Stand per 1-1-2017	Resultaat	Overige mutaties	Stand per 31-12-2017
Algemene reserve	2.417.268	129.690-	-	2.287.578
Bestemmingsreserve huisvesting	5.717.299	-	-	5.717.299
Totaal eigen vermogen	8.134.567	129.690-	-	8.004.877

Vorzieningen	Stand per 1-1-2017	Dotaties	Onttrek- kingen	Stand per 31-12-2017
Onderhoudsvoorziening	226.497	131.696	-	358.193
Voorziening voor jubileumuitkeringen	47.076	8.448	8.448	47.076
Totaal voorzieningen	273.573	140.144	8.448	405.269

Uitsplitsing voorzieningen	Kortlopend < 1 jaar	Langlopend > 1 jaar	Totaal per 31-12-2017
Onderhoudsvoorziening	-	358.193	358.193
Voorziening voor jubileumuitkeringen	-	47.076	47.076
Totaal voorzieningen	-	405.269	405.269

Langlopende schulden	2017	2016
Geldlening	2.520.000	2.663.334
Vervanging vaste activa Boxmeer	-	17.874
Totaal langlopende schulden	2.520.000	2.681.208

Op de geldlening groot € 2.800.000 is een rente van 1,19% van toepassing met een looptijd van 30 jaar. De gestelde zekerheid betreft de terugkoopverplichting van de gemeente Nijmegen van het pand aan de Dennenstraat te Nijmegen voor ten minste de WOZ-waarde van het pand in casu.

Op de andere langlopende schulden is geen rente van toepassing, de looptijd is < 5 jaar en er zijn geen zekerheden verstrekt.

Toelichting op de balans (in euro's)

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Kortlopende schulden		
Crediteuren	42.413	184.205
Belastingen en premies sociale verzekeringen	308.246	298.717
Schulden ter zake van pensioenen	76.872	60.215
Overige kortlopende schulden	225.499	475.022
Overlopende passiva	<u>479.959</u>	<u>380.687</u>
Totaal kortlopende schulden	<u><u>1.132.990</u></u>	<u><u>1.398.846</u></u>
Loonheffing	274.161	270.720
Overige belastingen	<u>34.085</u>	<u>27.997</u>
Belastingen en premies sociale verzekeringen	308.246	298.717
Vooruitontvangen OCW	108.469	116.792
Vooruitontvangen	121.976	74.142
Vakantiegeld en -dagen	217.108	173.332
Accountants- en administratiekosten	14.521	14.339
Overige overlopende passiva	<u>17.886</u>	<u>2.082</u>
Overlopende passiva	479.959	380.687

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Geen.

bgh Accountants & Adviseurs
Gewaarmerkt voor identificatiedoelenden

19 JUN 2018

bgh Accountants & Adviseurs

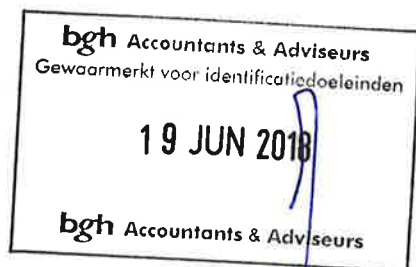
Toelichting op de balans (in euro's)

Subsidies zonder verrekeringsclausule

Omschrijving	Toewijzng kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzng	Ontvangen t/m verslagjaar	Prestatie afgerond?
Subsidie voor studieverlof 2017	853933-1	23-8-2017	4.115	4.115	nee
Subsidie voor studieverlof 2017	853830-1	23-8-2017	10.286	10.286	nee
Totaal			14.401	14.401	

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2017 (in euro's)

	2017	Begroting 2017	2016
Rijksbijdragen OCW			
Rijksbijdragen OCW	7.278.266	7.107.449	7.000.279
Overige subsidies OCW	117.534	136.412	104.367
Doorbelasting	-	-	-
Totaal Rijksbijdragen OCW	<u>7.395.800</u>	<u>7.243.861</u>	<u>7.104.646</u>
Overige overheidsbijdragen en -subsidies			
Overige gemeentelijke bijdragen	275.168	284.302	265.571
ESF	312.251	224.556	239.411
Overige overheidsbijdragen	200.940	122.000	142.713
Totaal overige overheidsbijdragen en -subsidies	<u>788.359</u>	<u>630.858</u>	<u>647.695</u>
Overige baten			
Verhuuropbrengsten	10.892	15.250	17.617
Ouderbijdragen	12.020	8.944	9.368
Gastleerlingen andere scholen	66.033-	38.333-	37.622-
Overige	240.833	208.941	149.708
Totaal overige baten	<u>197.712</u>	<u>194.802</u>	<u>139.071</u>

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2017 (in euro's)
bgh Accountants & Adviseurs

	2017	Begroting 2017	2016
Personeelslasten			
Brutolonen en salarissen	4.711.951	4.683.970	4.599.239
Sociale lasten	597.040	796.276	587.791
Pensioenpremies	948.771	616.550	779.441
Totaal lonen en salarissen	<u>6.257.762</u>	<u>6.096.797</u>	<u>5.966.471</u>
Personeel niet in loondienst	97.500	24.000	83.452
Reis- en verblijfkosten	88.376	76.001	78.988
Overige personele lasten	153.335	123.557	262.110
Totaal overige personele lasten	<u>339.211</u>	<u>223.558</u>	<u>424.550</u>
Uitkeringen (-/-)	126.819-	139.300-	230.013-
Totaal personeelslasten	<u><u>6.470.154</u></u>	<u><u>6.181.055</u></u>	<u><u>6.161.008</u></u>
Het aantal werknemers (uitgedrukt in fte) bedroeg per 31 december:			
Directie	3,0		3,0
Onderwijzend personeel	63,4		64,7
Onderwijsondersteunend personeel	23,9		20,0
Totaal	<u><u>90,3</u></u>		<u><u>87,7</u></u>
Afschrijvingen			
Afschrijvingen materiële vaste activa	270.694	223.435	300.572
Boekwinst	-	-	-
Totaal afschrijvingen	<u><u>270.694</u></u>	<u><u>223.435</u></u>	<u><u>300.572</u></u>
Huisvestingslasten			
Huur	16.426	15.000	18.198
Dotatie onderhoudsvoorziening	131.696	131.696	106.563
Klein onderhoud en exploitatie	107.625	66.178	114.583
Energie en water	108.165	90.500	102.025
Schoonmaakkosten	167.344	152.000	154.481
Heffingen	71.353	90.000	105.655
Verzekeringen (huisvesting)	5.166	7.000	4.240
Bewaking / beveiliging	15.754	13.000	17.026
ARBO-investeringen	18.535	6.000	1.372
Overige huisvestingslasten	20.848	27.500	23.292
Totaal huisvestingslasten	<u><u>662.912</u></u>	<u><u>598.874</u></u>	<u><u>647.435</u></u>

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2017 (in euro's)

	<u>2017</u>	<u>Begroting 2017</u>	<u>2016</u>
Overige lasten			
Administratie en beheer	120.530	140.737	188.956
Accountantskosten	20.207	19.663	19.663
Inventaris	87.037	40.000	84.937
Apparatuur	94.509	105.000	127.604
Leermiddelen	335.105	124.567	195.827
Schoolboeken	90.491	171.049	70.420
Telefoon- en portokosten e.d.	25.544	39.000	37.468
Reproductiekosten	50.627	38.000	33.066
Representatiekosten	17.096	25.000	25.384
Excursies / werkweek / buitenschoolse activiteiten	28.832	14.775	32.344
Medezeggenschapsraad	2.378	5.000	1.084
Verzekeringen	5.595	5.300	5.095
Overige kosten	196.345	284.277	247.974
Totaal overige lasten	<u><u>1.074.296</u></u>	<u><u>1.012.368</u></u>	<u><u>1.069.822</u></u>
Financiële baten en lasten			
Financiële baten			
Rente spaarrekening	1.570	-	2.974
Totaal financiële baten	<u>1.570</u>	<u>-</u>	<u>2.974</u>
Financiële lasten			
Rentelasten	31.847	31.780	32.990
Overige financiële lasten	3.229	3.000	2.878
Totaal financiële lasten	<u>35.076</u>	<u>34.780</u>	<u>35.868</u>
Totaal financiële baten en lasten	<u><u>33.506-</u></u>	<u><u>34.780-</u></u>	<u><u>32.894-</u></u>
Resultaat	<u><u>129.690-</u></u>	<u><u>19.009</u></u>	<u><u>320.319-</u></u>

Pro College

WNT-verantwoording 2017

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Pro College. Het voor Pro College toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2017 € 118.000. Bezoldigingsmaximum voor het onderwijs, klasse B, complexiteitspunten 6.

Bestuurder met dienstbetrekking

EFA Bouwens

Funcctiegegevens

aanvang en einde functie vervulling in 2017
deeltijdfactor in fte
gewezen topfunctionaris?
(fictieve) dienstbetrekking?

01/01 - 31/12
1,0
nee
nee

Bezoldiging

beloning plus belastbare onkostenvergoedingen
beloningen betaalbaar op termijn
subtotaal
individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum
-/- onverschuldigd betaald bedrag

121.274
17.150 pensioenpremie)
138.424
118.000
-
138.424

Totale bezoldiging

Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan

overgangsrecht is van toepassing

Gegevens 2016

aanvang en einde functie vervulling in 2016
deeltijdfactor 2016 in fte
beloning plus belastbare onkostenvergoedingen
beloningen betaalbaar op termijn

01/01 - 31/12
1,0
120.628
14.706 pensioenpremie)
135.334

Totale bezoldiging 2016

Toezichthoudende functionarissen

Funcctiegegevens

aanvang en einde functie vervulling in 2017

01/01 - 31/12 01/01 - 31/12 07/03 - 31/12 01/01 - 31/12 01/01 - 31/12

Bezoldiging

Bezoldiging
individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum
-/- onverschuldigd betaald bedrag

6.300 3.600 3.000 4.356 3.600
17.700 11.800 11.800 11.800 11.800
- - - - -
6.300 3.600 3.000 4.356 3.600

Totale bezoldiging

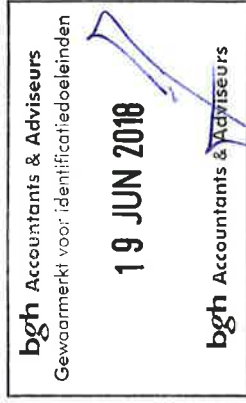
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan

Gegevens 2016

aanvang en einde functie vervulling in 2016
beloning plus belastbare onkostenvergoedingen
beloningen betaalbaar op termijn

01/01 - 31/12 01/01 - 31/12 01/01 - 31/12 01/01 - 31/12 01/01 - 14-12
6.300 3.600 3.600 4.356 3.600
- - - - -
6.300 3.600 3.600 4.356 3.600

Totale bezoldiging 2016

Overige gegevens

Voorstel bestemming van het resultaat

Het resultaat volgens de staat van baten en lasten bedraagt € -129.690. Voorgesteld wordt het resultaat als volgt te bestemmen:

Algemene reserve	-129.690
Bestemmingsreserve huisvesting	0
Totaal bestemming resultaat	<u><u>-129.690</u></u>

Gebeurtenissen na balansdatum

Na afloop van het boekjaar hebben zich geen gebeurtenissen voorgedaan die van belang zijn voor de interpretatie van de cijfers in de jaarrekening 2016.

Samenstelling bestuur

de heer EFA Bouwens (bestuurder)

Samenstelling Raad van Toezicht

de heer J Dam (voorzitter)
de heer AIM Benda (lid)
mevrouw L Bros (lid vanaf 07-03-2017)
de heer LA de Ruijter (lid)
de heer AH de Vries (lid)

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur en Raad van Toezicht van Stichting Praktijkonderwijs Regio Nijmegen

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Praktijkonderwijs Regio Nijmegen te Nijmegen gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Praktijkonderwijs Regio Nijmegen per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met Regeling jaarverslaggeving onderwijs.
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. de winst- en verliesrekening over 2017; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen en het onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Praktijkonderwijs Regio Nijmegen zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring

Nijmegen, 19 juni 2018

BGH Accountants & Adviseurs

Drs. ing. J.E.J.D.M. van Ingen RA

Bijlage bij de controleverklaring

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten.

Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.